

ТРИЗНЕВИК - REVUE HEVDOZMAJAKE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 5 (459). Рік вид. XI. 3 лютого 1935 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 3 лютого 1935 року.

Проголошення Центральною Радою IV Універсалу, — оголошення України самостійною, незалежною державою,—яке ми щорічно святкуємо, як своє національне свято, 22 січня, накладало на весь український народ великий обов'язок і велику відповідальність перед своєю історією — боронити здобуту свободу, скріпити свою державність.

В дуже тяжкий час стався акт 22 січня 1918 року — на Україну насували дикі московські орди. І тому цей обов'язок оборони молодой Української Держави вставав перед українським народом у всій своїй реальності.

Але ця негайна потреба боронити волю України оружною рукою заскочила український народ не досить підготовленим для цього. Прийшла ця потреба ще і в той час, коли в процесі революції, що стала під час великої війни, в народніх масах знаходили великий відгук саме пацифістичні гасла.

В цей критичний час український народ якби втратив почуття самооборони й розуміння, що лише мечем у подібній ситуації свою свободу можна захистити.

Не могли відразу відродитися старі войовничі козачі традиції, і треба було прикладу, як треба свою свободу боронити і як в її обороні за неї треба вмірати. Цей приклад своєму народові показала інтелігентна молодь Студентського Січового Куріня, що в невеликому числі кількох сот бойців гала бій тахабсьму всерегові під Крутами 30 січня 1918 року.

Одважна свідома молодь загинула на багнетах московських матросів. Але її гаряча кров, пролита за найвище добро нації, запалила до чину й поставила в шерехи до бою десятки тисяч тих, що склали потім Армію УНР.

Цей приклад молоді, що загинула за Україну під Крутами і що кров'ю своєю записала славу сторінку до історії нашої збройної визвольної боротьби, має, однак, і тепер, і буде мати також і в майбутньому свій наказуючий вплив.

Святкування дня бою під Крутами ввійшло вже в традицію української молоді. На Крутах виховуються нові молоді покоління, і в слушний час на захист України, на місце тих молодих сотень, що загинули під Крутами, вже відразу встануть не тисячі, а нові десятки й сотні тисяч свідомих її оборонців.

* * *

Містимо в цьому числі «Тризуба» звістку про самогубство українського емігранта у Польщі, який наложив на себе руки, не можучи витримати важкого життя в безробітті.

Гірка взагалі доля всіх еміграцій. Трудно боротися за своє існування на чужині й еміграції українській, особливо останніми часами, коли по всіх країнах все більше загострється господарча криза.

Але українська еміграція, одушевлена ідеалами, з якими вона вийшла на чужину, свідма своїх завдань, жадна нових активних чинів у боротьбі за звільнення України від окупантів, усе відрізняється, — хоч би й від тої еміграції російської, — силою свого духа й незломністю своєї волі. Зневірі немає місця в наших рядах.

Але бачимо, що трапився окремий випадок, коли емігрант заласмився, не можучи витримати голодного існування.

Чи можна перед усім взагалі допустити, щоб організований член однієї з українських організацій мусів одбирати собі життя з подібної причини? На місці тут було б підняти питання про створення реальної самопоміги в наших організаціях хоч би в такій мірі, щоб окремі емігранти, що знаходяться у винятково важкому матеріальному становищі, не мусили тягнутися по отруту або по револьвер у випадку довшого безробіття.

Але на цьому місці слово наше буде скеровано головно до тих з

українських емігрантів, яким доля послала тяжке бідування через особливо несприятливі умови життя на чужині.

На еміграцію ми вийшли во ім'я свободи України. Во ім'я свободи нашої батьківщини мусимо нести свій хрест і во ім'я її мусимо витримати хоч би не знати які труднощі життя, коли нам світить і веде нас по тернистому емігрантському шляху той вогник ідеї, що провадить до щастя нашої отчизни.

Багато тяжких втрат несе українська еміграція на цьому своєму шляху, і не один з емігрантів уже впав од хвороб, од вичерпання сил. Але зійти емігрантові з цієї дороги самому? І може в той час, коли скоро вже над нашим змученим народом знову запалає заграда свободи і коли отчизна потребуватиме нашої служби? Ні для кого не може бути виправдання такого кроку!

Добровільно відійти з життя ніхто з нас не має права!

І коли вам особливо тяжко, коли вам здається, що ви не маєте більше сили жити, згадайте про ті страждання, які терпить зараз наша матір-Україна, яка чекає помочі якраз од вас, її вірного сина, і яка, страждаючи сама, кривавить тако-ж своє серце і за ваші страждання і яка благословляє вас на труд життя.

Зверніться думкою до неї. Прийдіть до неї — і вона заспокоїть вас.

Молодь на совітській Україні.

(Світлій пам'яті молоді, що загинула під Крутами 30 січня 1918 року).

Молодь — це порив, це дух шукання, це живе срібло, що не тримається на рівнині буденщини і все котиться до якогось ідеалу. Молодь — це жива енергія, що рветься в темряві до світла, в рабстві і безправ'ї — до права й свободи. Молодь — це рух вперед і вічна антитеза існуючого сучасного. Молодь — це парадокс: найбільше підлягаючи законам матеріяльного життя, вона завше разом з тим тягнеться до всього духового. Ще не маючи вироблених поглядів, вона має інстинкти, що ведуть її по шляху відчуження й розуміння вічної справедливості, добра і прогресу.

Ці інстинкти, це бажання служити правді, справедливості, ці бажання зпричинитися до здобуття свободи рідному народові й привели українську молодь під Крути. Ці інстинкти не покидають і не покинуть і нашу молодь на совітській Україні, де большевики витрачують стільки зусиль, щоб викривити молоді душі і прищепити їй «мораль» ГПУ.

* * *

Хто думає, що українська молодь на сов. Україні пропала, що її більшовизм розкладе й здеморалізує, той глибоко помиляється. Скупі наші відомості про молодь на совітській Україні, але проте ті, що до нас доходять, вказують, що українська молодь, не дивлячися ні на що, залишається таки молоддю—робить опозицію тому, що існує, горить ідеалами, в тому числі і національними, бунтує й змовляється і навіть жертвує своїм життям. Хто не знає того, що під час процесу Союзу Визволення України викрито було більшовиками велику революційну організацію українського студентства, і що було тоді на Україні заарештовано кілька тисяч наших студентів, що співчували ідеям Союзу Визволення України? А скільки було таких, яких не викрило ГПУ?

Скільки вже разів більшовики чистили комсомол і студентські організації! Чи не є це доказом страху московських більшовиків перед українською молоддю, чи не є це показником, що дух Крутів живе й зараз серед нашої молоді на Україні? Московські окупанти ловлять невловиме, чого їм вловить ніколи не вдасться, як не вдасться зломити молодь і примусити її відмовитися стреміти до перемоги правди.

* * *

Наведемо тут кілька прикладів, які зможуть характеризувати сучасну молодь на совітській Україні та її настрої.

«Комуніст» з 20. VI. 1934 подає, наприклад, таке:

«Діти-піонери на запитання, хто вожді в Радсоюзі, відповідали — одні: «Тарас Шевченко», а другі: «Іван Франко».

На Київщині дуже розповсюджена серед комсомольців така пісня:

Не журися, наш батеньку,
Що ми комсомольці,
Як виростем, то будемо
Вільні запорожці.

Не журися, наш батеньку,
Що ми піонери,
Як виростем то поб'ємо
Всі ворожі двері.

Не журися, наш батеньку,
Що ми жовтенята,
Як доростем, то виріжем
Усі комунята.

(Записано від «утікачів».)

На Полтавщині, голодаючи в колективних школах одного з придніпровських районів, діти співають ще таку пісню:

Коли був Петлюра,
Хліба була хура,
Стали комуністи,
Глину стали їсти.

(Записано від «утікачів».)

Серед тих 28 душ, що їх зовсім недавно розстріляно в Києві після вбивства Кирова, чи не половина була зеленої молоді. І на цьому місці не без інтересу можна згадати слова новітнього московського генерал-губернатора на Україні Постишева на II обласній конференції «робелькорів» Харківщини 20 березня 1934 р.: «Треба посилити роботу з юнкорами і діткорами (кореспондентами-дітьми), бо останнім часом у школах, і сільських, і міських, псмітно посилилась робота контр-революційних елементів, боротьба за душу молоді і душу дитини».

* * *

Наведені приклади вказують, що жертва цвіту української молоді, що загинула під Крутами, не пропала дармо, що той вогонь, що горів у їх душах, не згас в душах теперішньої молоді, підогрівав їх і кличе до дальшої боротьби за визволення з-під гніту й неволі.

В муках і серед великих жертв росте молодь України в совітських умовах і випростовує свої сили. Молодь, яка має за собою Крути, яка своєю кров'ю припечатала безмежну любов до України, уже не відступить назад.

Грінченко, який був вічно молодим і який глибоко розумів молодь, писав, звертаючися до неї: «На вас, завзяті-юнаки, моя найкраща надія...»

Ми на нашу молодь не лише надіємося, — ми твердо знаємо, що вона ніколи не зрадить своєму народові.

І. Заташанський.

Свято проголошення незалежності України в Парижі.

В неділю 27 січня с. р. паризькі українські організації святкували роковини проголошення самостійності України.

З ранку о 10.30 в Православній Українській Церкві в Парижі відбулася урочиста служба Божа, а після неї молебні. На цей молебен Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції запросила представників чужинецьких комбатантів, які у великій кількості прибули на цю урочистість. Були делегації: французька, італійська, португальська, чеська, бельгійська, та «Вільних Козаків», які, крім чеської делегації, принесли свої прапори. Молебен пройшов з надзвичайною урочистістю. Пен-отець І. Бриндзан сказав надзвичайно чуле слово з нагоди національного свята, яке до глибини душі зворушило присутніх. Навколо аналою стояли прапори: 3-ої Стрілецької Залізної дивізії та значок командира 3-ої дивізії, Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, Французької Національної Федерації Комбатантів, Італійської Федерації Комбатантів, Бельгійської Федерації Інвалідів, Португальського Союзу б. Комбатантів та Союзу б. Комбатантів «Вільних Козаків».

Численно в церкві була заступлена українська колесня в Парижі на чолі з її видатнішими представниками.

Під час служби Божої і молебна співав хор під орудою п. А. Чехівського, посилений співаками хору Т-ва б. Вояків Армії УНР.

Чужинці надзвичайно були вражені українською службою, яка справді була урочистою й залишила велике враження.

По-обіді, в салі на рю де Тревіз 14, відбулася академія, елантована Українською Громадою в Парижі.

Велика сая була заповнена по береги членами Громади, Військового Т-ва, гістьми, своїми і чужинцями. За президентним столом сіли п. п. М. Єремів, голова Громади, сотн. А. Казімірчук, заступник голови Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції та Перебийніс, секретарь Управи Громади. По боках, за президією, стояли прапори Т-ва б. Вояків Армії УНР та Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції.

Між присутніми на салі можна було зауважити проф. О. Шульгина, голову Місії УНР у Франції, з родиною, п. М. Шумицького, голову Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, п. І. Косинька, радника Місії, з родиною, п. М. Токержевсьи их, п. В. Никитюгова, секретаря Генеральної Ради, з дружиною, ген. Богомольця, заступника голови Громади, Б. Лотоцького, секретаря Місії, Карбовського, голову Союзу Українських Старшин та ин.

З чужинецьких представників були: п. п. Расул Заде, голова Національної Партії та б. голова установчих зборів Азербейджану, 2) міністр Чхенкелі, представник Грузії в Парижі, 3) Хатісьян, міністр Арменії в Парижі, 4) д-р Мір-Якуб, голова Азербейджанської Делегатації, 5) Канділак, б. міністр фінансів Грузії, 6) Гірей та Шахман, заступники горців Кавказу в Парижі, 7) н. Мдівані, б. посол Грузії, 8) Білий, редактор «Вільного Козацтва», 9) Бєлінсв, редактор калмуцького часопису «Цагановені Дольган», 10) Гоглєшвілі, секретарь Грузинської делегатації, 11) Асатіані, генеральний секретарь грузинської Національної Партії, 12) Алі Акбер бек Топчибаші, 13) голова б. комбатантів «Вільних Козаків» разом з п. п. полк. Жуковим та Трофімовим та ин.

Свято розпочалося короткою вступною промовою п. Єремівса, який французькою мовою подякував гостям, що прибули на свято та сказав кілька слів про його значіння. Після того хор Т-ва б. Вояків Армії УНР заспівав національний гімн. Далі довшу промову виголосив з великим запалом ген. Богомолець, заступник голови Громади. На закінчення офіційної частини взяв слово п. М. Ковальський, генеральний секретарь Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, який приніс вибачення голови Т-ва ген. О. Удовиченка, що не міг бути присутнім із-за хвороби, і торкнувся значіння свята 22-го січня.

По закінченні офіційної частини розпочалася музична частина свята. Участь в ній взяли п. п. Топольський (баритон), В. Солонар (тенор), Дубас (скрипач), Горянський (тенор) та хор Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції під орудою п. М. Ковальського. Програма було підбрано майстерно і сухачі нагородили виконавців рясними оплесками.

Свято в доброму настрої закінчилося біля 7-ої години.

По смерги Михайла Грушевського в Болгарії.

Вістка про смерть М. Грушевського глибоко зворушила серця української еміграції в Болгарії. Першою появилася вона в «Зорі» наприкінці листопада. 30. XI наспіло до нас «Діло» з обрмованою на чорно передовицею, і майже одночасно появилися замітки про смерть великого українського вченого, академіка Грушевського майже в усіх щоденниках болгарських.

«Літературен Глас», тижневик літератури, мистецтва, науки й громадського життя, що виходить що-середі під редакцією великого прихильника України п. Д. Б. Митова, з 12. XII в ч. 253 помістив 2-х шпальтову статтю проф. Д. Шелудька — «Знаменитиять українски ученъ Грушевський почина».

На вістку про смерть першого президента Української Народної Республіки, 4. XII зібралася Управа Союзу Українських Організацій в Болгарії (Софія) і на своєму жалібному засіданні, присвяченому пам'яті покійного, рішила сгладити представників усіх українських і співчуваючих українській ідеї організації для утворення ширшого організаційного комітету для відзначення події.

Перше засідання визначено було на 7. XII, однак виявилось, що деякі організації, як Українська Громада і націоналістичне У. К. О-ня в Софії з-за вузько партікулярних мотивів і особистих амбіцій деяких управників—своїх представників не прислали. Тоді на спільному засіданні 7. XII рішено запросити до Ш. О. К-ту ще й поодиноких осіб, як Лідію Шишманову-Драгоманову, проф. Шелудько, д-ра Ярослава, п. П. Блажка, проф. М. Арнаутова, письменника Ст. Чилінгірова й инш. До об'яття головування в Комітеті рішено запросити проф. д-ра М. Арнаутова, голову Українсько-Болгарського Т-ва, який радо погодився. Технічні справи по підготовці урочистости доручено було президії Управи СУО і п. І. Орлову, який заручився згодою участі в жалібній академії славного болгарського хору «Родина».

Панахида й жалібна академія. 16. XII. 34 р. в Софії, в церкві св. св. Кирила й Методія відслужено панахиду за душу бл. пам. М. Грушевського, а 30-го грудня в салі Слов'янського Т-ва в Софії о год. 11.30, при чисельній участі українського й болгарського громадянства відбуто жалібну академію пам'яті Михайла Грушевського. Слід відмітити, що пам'ять покійного звеличали своєю присутністю на академії п. п. уповноважений міністр ЧСР проф. Макса, академик проф. д-р Ватев, недужа донька М. Драгоманова Лідія Шишманова та инші видні болгарські й українські громадяне.

Академію відкрив чулою промовою п. Ст. Чилінгіров, згадуючи велике всеслов'янське значіння жалібного відзначення смерті М. Грушевського. Змістовний реферат про життя й діяльність М. Грушевського, як найбільшого українського історика, громадського діяча та політика, виголосив проф. Д. Шелудько. З черги промовляв ще п. М. Ніцкевич.

Велике вражіння зробив на присутніх виступ відомого болгарського хору «Родина», який чудово вионав три відповідних до хвилі співаних точки, за що присутні слушно нагородили співаків бурхливими оплесками.

Школа лише, що хор братнього нам народу із-за браку часу не зміг розучити «Заповіту», «Журавлів» та українського національного гімну, що входили в програму дня. Наша українська мова для болгар, особливо в музиці, трудна — це так, але хочеться вірити, що дальша співпраця переможе і ці перешкоди.

Софіяни.

З міжнароднього життя.

— Франко-італійське наближення та Саарський плебісцит.

Рік 1935 — критичний для Європи, як його часто звуть ще й зараз люде, причетні до міжнародніх справ, встиг уже принести з собою дві видатніші події. Перша з них — франко-італійське наближення, друга — плебісцит в Саарі.

Франко-італійські тертя, що так муляли обидві держави, явище не нове, бо датувати їх походження можна дуже давніми часами. Щоправда, в історії XIX століття був такий момент, коли Франція допомагала Італії ставити її національну державу, але взаємини двох латинських державних сестер ніколи не були надто добрими. Поминаючи різ-

ні інші причини, вважаємо хоч би на те, що Італійські, говорячи нашим терміном, сборники ніяк не хотіли замиритися з тим, що такий етнографічно-італійський острів, як Корсика, належить не їм, а Франції, не могли забути й того, що таке місто, як Ніца, батьківщина Гарібальді, або така Завоїя, що була історичним домом Савойського дому, сучасної королівської династії Італії, — навіки одійшли до Франції. До цього роду традиційного націоналістичного почуття треба додати ще новітнє не дуже щасливе для Італії суперництво з Францією за впливи на Середземному морі; італійську поразку в боротьбі за колонії на півночі Африки (Туніс); нарешті — образу за неповне додержання Лондонської умови з року 1915, згідно з якою Італія в нагороду за те, що вона вступала у війну, мела дістати де-що території на Балканах та де-що з колоній із спадщини переможених в Африці та в інших місцях. Вказані причини й викликали ті різкі хитання італійської політики що-до Франції, які можна зауважити за останнє півстоліття. Так, на протязі останніх тридцяти літ перед війною Італія була у військовому союзі з Германією та з Австро-Угорщиною, вістря якого було спрямоване на Францію; року 1914 вона зголосила нейтралітет, року 1915 вступила у війну по стороні Антанти, року 1918 разом з нею складала отой, як німці кажуть, Версальський диктат, а через кілька літ, поруч з Германією, стала на чолі європейського фронту держав, що змагалися до ревізії мирових договорів. І як усім ще мабуть у пам'яті, був навіть такий момент, що здавалося, на альпійських франко-італійських кордонах могли заговорити вже гармати, а не дипломатія.

Тепер Італія знову наблизилася до Франції. Що спричинилося до цієї нової зміни? Одповідь може бути довга і коротка. Вважемо коротку. Італо-германське приятельство народжене спільністю ревізіоністських завдань і скріплене великою подібністю доктрин фашистської та гакскрейперської, розбилося на шматки в Австрії, — ширше сказавши в Подунав'ї, — де виявилася незамирена протилежність германно-італійських інтересів. Германія в неминучій експансії своїй тиснула на Дунай з півночі, Італія, з тої самої причини, з півдня. У Відні вони зустрілися влітку минулого року. чолом проти чола, і жертвою цієї зустрічі став австрійський канцлер Дольфус. З того часу радикально зломилася германська орієнтація Мусоліні і він почав поволі обертатися до Франції. Французька дипломатія, яка весь час недовірливим оком дивилася на італо-германське приятельство, використала італійські настрої. Справу зачав ще небижчик Барту, а продовжив її сучасний міністр закордонних справ П'єр Ляваль, виїхавши ради того до Риму для спеціальних пересправ з Беніто Мусоліні.

Франко-італійська угода стала довершеним фактом. За яку ціну на сьогодні та яка їй ціна в майбутньому? На те й на друге запитання зараз ще не можна відповісти до кінця, бо не все з тої угоди відомо і не все має остаточний характер. Остаточно вирішені неначеб-то лише колоніальні моменти, і то цілком на користь Італії. Франція уступила в Африці Італії колосальну територію, — з Лівійської, — що правда, пустелі; делі — відповідно невеличку частку з своєї Сомалії на кордонах Абіссинії, а крім того, там же передано Італії п'яту частину акцій на залізницю, що йде з французького порту на Червоному морі до глибини Абіссинійської території. Зроблено італійцями уступки і в Тунісі, бо за італійською тамошньою колонією, яка численніша за французьку, ще на 30 літ залишено права на італійське громадянство.

Але європейську політичну опінію не так то вже дуже цікавлять оті колоніальні справи, хоч в них, як здається, криються великі італійські плани що-до Абіссинії, яку Мусоліні мабуть таки хотів би бачити в с'яді своїх африканських колоній. Європейську увагу притягають до себе справи європейські. А в Римі йшла мова не лише про загальну європейську політику, а й про специфічні інтереси Франції та Італії в наддунайських державах. У цьому напрямі неначеб-то франко-італійське годоження не має яскраво зазначених реальних наслідків. Тут усе стоїть,

як треба припускати, в площині гіднів і замірів, які всі зводяться до того, щоб зорганізувати довше європейське замирення в такий спосіб, щоб французькі та італійські інтереси були як найкраще забезпечені. Зробити це самі — лише Франція та Італія — не можуть, і в Римі шукати тако-ж шляхів, як притягти до того всіх, в першу чергу Англію, за нею Германію та Польщу, далі — Мелу Антанту, ССРСР, Угорщину то-що. Мусоліні ненавбаче-то схиляється до свого попереднього плану, а саме — до реалізації відомого пакту чотирьох, тоб-то до гегемонії великих держав. Що думає з цього приводу Ляваль, не знати, але франко-італійська дипломатія після римського погодження матиме велику працю й великі клопоти. Вихідною точкою для тої праці взято Австрію, як неврелігійний пункт Середньої Європи. Треба забезпечити за всяку ціну незалежність цієї країни, зрешти неможливим об'єднання її з Германією. Але як? Оддавши догляд Італії чи Мелій Антанті, чи Германії, чи всім їм разом, додавши до них ще й Польщу, Балканську антанту, ССРСР і т. и.? Усе це питання складні й делікатні, і франко-італійська дипломатична праця що-до них лише тепер зачинається. Яка всна буде і чи дасть якісь наслідки, буде витою пікініше. Зараз досить буде з факта італо-французького наближення констатувати лише такі речі: Італія дістала добру ціну за свою згоду й на певний час може бути задоволеною; з свого боку, Франція забезпечила себе від несподіванок на південних кордонах і в дипломатичних рухах, а тому матиме, так мовити, певну передишку від сталого почуття своєї небезпеки, що так боляче відбивалося на її зовнішній і навіть внутрішній політиці. Тому, щоб там не сталося далі, поки-що франко-італійське наближення є позитивним фактом для сталого замирення Західної — од Рейну — Європи.

Так само позитивним фактом, як здається, став і Саарський плебісцит, що, як відомо, скінчився блискочою німецькою перемогою, бо за Германію висловилося по-над 90 відсотків саарського населення, тоб-то літерально всі, крім комуністів і комунізуючих. Для нас такий вислідок плебісциту не був несподіваний, ми передбачали його, пишучи в ч. 46-47 «Тризуба» за минулий рік, що — Гітлер, явна річ, де-кому в Саарі може й дуже не до вподоби, але Гітлер є Гітлер, а батьківщина є батьківщина. У Саарі перед Європою встав, так мовити, чистий класичний випадок могутности національного почуття, до якого вона мала б дуже й дуже придивитися, бо може з нього де-чому таки навчитися. Але це так, лише до речі. Мова зараз про друге. Як сам Гітлер говорив, після Саарського плебісциту між Францією та Германією на Заході немає вже нічого, щоб їх ставило, як ворогів, одну проти одної. Може тому початися доба франко-германського наближення, тоб-то остаточне замирення цілої Європи за винятком хіба що Східної. Цьому зачинають вірити всі, і то настільки, що в Англії вже вийшла й ініціатива, щоб Англія, Франція та Італія проголосили анулювання воєнних параграфів Версальського договору, визнали тим за Германією рівні права на озброєння й запросили її повернутися до Ліги Націй. Що вийде з тої ініціативи, буде видно, але невиключено, що нова франко-італійська дипломатична співпраця як раз і піде в берегах англійського плану.

Observer.

З преси.

15 січня с. р. у Києві, відразу після обласного кийського з'їзду відкрився всеукраїнський XIII з'їзд совітів.

Відкрив з'їзд «всеукраїнський староста» Петровський хвалебною промовою «геніальному, людяному, владному, всевітньому, престарялу» Сталінові, а по ньому забрав слово голова совіту народних коміса-

рів України Любченко для докладу про роботу «уряду» «Української соціалістичної республіки». Промова Любченка складалася з таких частин: 1) роки великих перемог, 2) соціалістична індустрія України на крутому піднесенні, 3) розквітає колгоспний лад, 4) торгівлю й транспорт на рівень сучасних завдань, 5) за можливе, культурне життя робітників і колгоспників, 6) змінилося лице міст і сіл. Було б довго переказувати цю зухвалу й нудну балаканину, але проте є в ній і інтересні місця. Насамперед промовець визнає, що Україна в 1931-32 роках була на краю загибелі, бо, мовляв, «петлорівські недобитки» прорвали фронт сільського господарства і треба було великої смелості союзу і «самого Сталіна», щоб цей прорив якомусь залатати.

Не нехтує Любченко і української еміграції. На прикінці промови він, після змалювання того, яким раєм є совіти, патетично вибухає («Вісті» з 17.І с. р.):

«І от проти цієї країни, проти союзу радянських республік міжнародні імперіялісти, там, на Далекому Сході — японські, тут насамперед німецькі фашисти й польські імперіялісти, їх лакеї й денщини петлорівські недобитки, збираються з новою війною, з новим походом. Петлорівський журнал «Тризуб», що виходить у Парижі, в червні 1934 року писав: Було б помилкою, колиб при існуючій ситуації ми, українці, стали фермулювати свої позиції в той спосіб, що ми, мовляв, стоїмо проти війни і її не хочемо... Заява жахлива, цигична, одверта. Вся завідресована тим, хто є їх хазяями й основними організаторами війни проти радянського союзу».

Але на цьому не кінчається злість «благонадежного малоросса», що досяг висот совітської слави. В дальшій часті промови він старанно пає і «Діло», і «Соціал-Демократа»:

«Нещодавно рештки петлорівських партій — українських соціал-демократів, есерів — в одній з сусідніх з нами країн, що, між иншим, підписала з нами пакт про ненапад, а саме у Львові, склали спеціальну угоду з вопихайчми польських патронів, ундовцями й радикалами, про спільну боротьбу проти радянської України».

Цю промову совітського достойника на Україні належно оціняти не лише українці за кордоном совітської України, а й на самій поневоленій московськими окупантами батьківщини нашій і зроблять із неї належні висновки про українську підготовку для дальшої боротьби з Москвою та про інтерес, який до нашої справи виявляють чужинці.

ПОСМІХ

28 грудня 1934 року трагічно закінчив життя в м. Шубині у Польщі

ЮСТИМ КОСПЕНКО

гозак сотні польової партії Стрілецької Західної дивізії, член Українського Центрального Комітету у Польщі.

Хроніка

3 життя-укр. еміграції.

У Франції.

— В Українському Мистецькому Товаристві при Українській Громаді в Шалеті 16 грудня м. р. відбулося переобрання Управи Товариства та Ревізійної Комісії. До складу нової Управи обрано: п. Безгосюка — голова, п. Кицилюк — скарбник, п. Охмана — секретар. До Ревізійної Комісії обрано пп. Личука (голова) та Григораша.

В Польщі.

— Академія пам'яті М. Заньковецької 9 грудня м. р. Союз Українок-Емігранток у Польщі вшанував пам'ять великої української артистки М. Заньковецької урочистою академією, що відбулася при перенесеній селі Східного Інституту у Варшаві. З артистично удекорованої естради сумно дивився, уміщений на тлі українського національного прапору, портрет Заньковецької. Жіноцтво було в темних убраннях.

Програм академії розпочала доповідь п. Нат. Лівницька-Холодна, в якій всебічно було схарактеризовано життєвий шлях великої артистки на тогочасному тлі бітної української дійсності, її артистичну діяльність, та освітлено було її ту епоху, в якій жила й працювала Марія Заньковецька. Цю цікаву й захоплюючу доповідь присутні вислухали з великим зацікавленням.

В другій частині програму виступив хор Союзу Українок під орудою п. О. Стефанівни, що гарно виконав декілька українських пісень. Участь у концертній частині взяли, тако-ж пп. Нодьє та Ольховий, що з успіхом викона-

ли низку селових номерів. З ермістичними декламаціями, розпочатими віршем О. Олеся — «Марії Заньковецькій», виступила рівно-ж, під акомпанімент п. Н. Черкавської, — п. Поповичева.

При вході на сцену п. генералова К. Безручкова збирала добровільні датки на фонд Союзу Українок для підсилення гуманітарної та культурно-освітньої праці.

В Болгарії

— З життя української еміграції в Руссе 23 листопада м. р. відбулися сходини членів Українського Культурно-Благодійного Брацтва, на яких секретар Союзу Українських Організацій в Болгарії п. Малинівський зрозумів доповідь про становище на Великій Україні. Потім п. Малинівський доповів про загальне становище української еміграції.

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 11 січня с. р. відбувся виклад українською мовою доц. інж. Р. Димінського на тему «Розвиток банковості в Західній Україні».

25 січня с. р. відбулася доповідь українською мовою дипломованого хлібороба п. Б. Шемета на тему «Право земельної власності на Україні».

— Державне свято в Берліні 2 січня с. р. відбулися в Берліні сходини Української Громади для вшанування державного свята — проголошення незалежності України та здуки українських земель.

Протести проти терору на сов. Україні.

У зв'язку з посиленням терору на сов. Україні, українці по-за межами ССРСР як у Європі, так і в Америці та Азії, винесли численні протести. Міжцими протестами слід одмити такі: протест УНДО, головної української партії Галичини, спільний протест семи головніших українських партій, а саме — УНДО, соц.-радикальної, соц.-демократичної Галичини, Народної Оборони, соц.-революціонерів, рад.-демократичної партії Великої України та укр. соц.-демокр. робітн. партії Великої України, протест Союзу Української Молоді в Америці до президента Рузвельта з вимогою порвати зносини з ССРСР; численними є тако-ж протести української еміграції в Європі.

До становища емігрантів у Франції.

16 січня відбулося засідання комісії закордонних справ палати, на якому депутат Муте зробив доповідь про становище чужинців у Франції та емігрантів, яким загрожує висилка. Після цієї доповіді комісія прийняла прихильну для емігрантів резолюцію й постановила звернутися до прем'єр-міністра з проханням звернути особливо увагу на становище емігрантів та випрацювати для них законний статут. Комісія просить уряд докладно розглядати кожний випадок висилки з Франції емігрантів і не виселяти тих, хто не має можливості виїхати до іншої країни, а особливо тих, хто жонатий з французжанками, має неповнолітніх французьких дітей і т. д.

Запит в англійському парламенті на справі автономії Закарпаття.

Посол до англійського парламенту сер Роберт Гоуер поставив у парламенті питання про виконання Чехословаччиною договору з 10. IX. 1919 у Сен-Жермен у частині, що торкається автономії Закарпаття. Відповідав послові Гоуерові міністр закордонних

справ сер Джон Саймон у тому-ду сі, що Чехословаччина обіцяє перевести автономію Закарпаття в життя і що затримка є, ніби, з причини фінансових утруднень та невідготовленості населення до прийняття автономії.

Некролог

† Юстим Коспенко, козак сотні польової варті 3 Стрільцької Залізної дивізії і член Українського Центрального Комітету у Польщі, поповнив самогубство 28 грудня 1934 р. у м. Шубині, не маючи засобів до дальшого життя, як безробітний.

Св. пам. Юстим Коспенко походив з села Випож, Могилівського пов. на Поділлі і народився 1. VII. 1889 р. До Армії УНР вступив у 1919 році і брав чинний уділ в українсько-московській війні та був вірним слугою України.

Довший уже час — півтора року — шукав покійний праці. В останніх місяцях поселився у Шубині, де й скінчив своє життя. Залишив по собі лист, писаний польською мовою, такого змісту: «Простіть мені громадяне й приятелі, добровільно відбираю собі життя, бо далі не можу знести бродячого, бездомного існування. Як смертельну зброю набув собі стрихнину, яку заживаю о годині 6,30 вечера 28 грудня 1934 р. Юстим Коспенко».

Вічна пам'ять тобі, страднику за волю українського народу!

П. Олексієнко.

Бібліографія.

— Михайло Возняк. Хто-ж автор т. зв. Літопису Самовидця? Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, т. СЛІІІ, випуск І. Праці Філологічної Секції за редакцією Ярослава Гординосського. У Львові, 1933. Сторінок 1—81+2 таблиці. Оживлення видавничої діяльності Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, яке ми з задоволенням відмічiamo, принесло нам кілька ок-

ремих випусків із «Записок». Про де-які була вже у нас річ у числі 46-47 (452-3) з 16. XII. 1934, сьогодні спиняємося на праці Михайла Возняка — «Хто-ж автор т. зв. Літопису Самовидця?»

Після розслідув низки істориків, що доводили авторство Романа Ракушки-Романовського, стверджених авторитетною думкою академіка Грушевського, що «в результаті всієї проробленої праці можна вважати за безсумнівне, що Літопис був твором Романа Ракушки, здавалося, що питання про авторство Літопису Самовидця» вже вирішено. Тим часом в останній своїй праці, в додаток до кандидатів на автора, виставлених Л. Окиншевичем та д-ром Герасимчуком, М. Возняк виставляє нового — це корсунський полковник Федір Кандиба.

Автор подає огляд літератури, почавши з Бодянського аж до найновіших праць, особливо докладно спиняючись на доказах «ракушківців» та уділяючи чимало місця полеміці з ними. Далі він переходить до умовивування прав свого кандидата, наводячи дані з його біографії та подаючи докладний аналіз мови заяви Федора Кандиби з Музею Чорторигських. В порівнянні з ним він докладно роздвляється мову варшавської копії «Літопису Самовидця», відмічаючи відміни між рукописом і друкованим текстом. В додатку наводить автограф заяви Кандиби і низку літописних записок під заголовком «Експедиция Очаковская».

Міркування цікаві, але сам автор зазначає, що «писати у Львові про Федора Кандибу дуже тяжко з уваги на великий брак російських видань у тугецьких бібліотеках. Зокрема не допитатися за чернігівськими виданнями». А тому йому доводиться надолужувати практикою сучасного Кандиби життя або логичними припущеннями та висновками». Внаслідок цього кінцевий висновок не категоричний. Висловивши думку, що «більше від усіх кандидатів дотеперішніх має право на Самовидця Федір Кандиба», М. Воз-

няк визнає, що поки-що шо-до цього нема певности (62).

Треба з інтересом чекати на відповідь, якої слід сподіватися на аргументацію автора від професорів В. Романовського, О. Оглобина, М. Петровського та інших «ракушківців». На жаль, не почуємо ми вже голосу академіка Грушевського.

На закінчення одно зауваження. На нашу думку, доволучи кандидатуру тієї чи іншої особи на авторство Літопису, не слід шукати вказівок у ріжницях психології духовної і світської. Атеже углад громадського життя тодішньої України єе виділяв духовенства в якусь окрему часту з своєрідною психологією; духовні й світські однаково побірали освіту в спільній школі і, коли релігійний момент займав визначне місце в усьому нашому тодішньому національному русі, коли світські люде брали живу участь у церковному житті, в діяльності братств і в елекціях владин, то не цуралися громадської й політичної діяльності й особи духовні, що підписи їх бачимо під актами обрання гетьманів. Отже розріжнити психологію тодішню на якусь спеціальну духовну й світську нам єе уявляється можливим. Наведемо кілька ілюстрацій.

Поминаємо вже надто оригінальну пограт Івана Поповича — священника і разом полковника Поволоцького.

А яка справді психологія, духовна чи світська, у того-ж Романа Ракушки, віженського сотника, а пізніше брацлавського протопопа? Чи поки він був сотником, то військова, а коли висвятився, то зробилася одразу духовною?

Те-ж питання можна поставити і до відомого Михайла Вуяевича, військового судді, а пізніше архимандрита Печерської Лаври. Невже-ж і він по елекції, ставши з Михайла Мілетієм, раптом цілком змінився психологічно?

В. П.

— Юні Друзі — ілюстрований журнал для дітвори, ч. 2, грудень 1934. Львів.

Як і перше число, так і це багато ілюстровано і багате змістом. У змісті знаходимо не лише маленькі оповідання на ріжні сезонні теми, як вірші: «Зимові спорти», «На льоду», або оповідання «Вперше на лещетах», «Як самому зробити лещети», — але й такі як «Батькова шапка» — образок з історії повстань на Україні в 1920 році, або «На могилі 359 героїв, що згинали під Базаром», «Ромків старший брат», що без сумніву назавжди залишать в серцях юних читачів великий жаль за тими батьками, братами й за іншими героями, що загинули в боротьбі за визволення України, а тим самим викличуть і жаждою патріотичного чину.

Серед ілюстрацій знаходимо відому картину Л. Перфецького — «Як московські чекісти розстрілюють під Базаром з кулеметів українських вояків над викопаною могилою».

Зміст журналу замикається сторінками «Вчіться рідної мови», «Минуле України», «Листування з читачами» й т. д.

Журнал «Юні Друзі» присвячується українській дітворі 8-13 років і його широко можна рекомендувати всім українським родинам на еміграції, що мають дітей в такому віці. Ціна журналу дуже низька і може він тому знайтися в кожній емігрантській родині і в кожному дитячому садку. І. Л-ий.

Листування Редакції.

— П. Олександрові, голові відділу у Квині УЦК у Польщі. Отримали ми від вас, надіслані для Редакції від імені відділу і дуже гарно виконані вами, 22 фотографії з життя вашого відділу та III делегатського з'їзду української еміграції у Польщі. Відділові і вам — сердечно дякуємо.

Нові книжки й журнали.

— Український Сокіл, Листок Союзу Українського Соціалістичного Закордоном. Прага, січень 1935. ч. 1 (8). Зміст: Куди йти? — витяг із реферату проф. І. Боберського, що був зачитаний на III з'їзді Українського Соціалістичного Закордоном 9. XII. 1934 у Празі; В. Прохода — Про відділ руханкових провідників: З III з'їзду Союзу; З хроніки Українського Соціалістичного Закордоном; Оповідки Управи Союзу.

— Юні Друзі, ілюстрований журнал для дітвори, ч. 2, грудень 1934. Львів.

— Bulletin du Bureau de Presse Ukrainien, No 4 (145), 31 січня 1935, Париж.

Маньчжурський Вістник

Орган української національно-державницької думки

Харбін, Новоторгова вул. 9, Український Національний Дім.
The Manchurian Herald, P. O. Box 269. Harbin, Manchou-Ti-Kuo.

Передплата 1 амер. дол. на рік.

Група громадян Української Громади в Шалеті

бувших запорожців, улаштує в суботу 9 лютого с. р. в помешканні Громади вечір, присвячений 17-ій річниці відновлення запорожських військ. В програмі:

Доповідь. Вистава. Баль.

Скрізь лунає клич «Вперед!»

Слідуймо за ним у кожній ділянці нашого життя. Тільки економічно сильні народи перемагають. Досі пропагували тільки клич «Свій до свого», а цих «своїх» ніхто не знав.

В-во **УКРАЇНСЬКА РЕКЛАМА** видала

Провідник до українських фірм та інституцій в краю і закордоном на 1935 рік — поажчик наших організацій та підприємств, розсіяних по цілому світу. Список телефонів українських фірм, інституцій та осіб у краю та закордоном, список українських учасників чекового обороту П К О та реєстр усіх наших фірм, інституцій, осіб вільних професій з цілого світу.

Ціна тільки 1 амер. долар.

Замовляти: В-во «Українська Реклама» Львів, Корняктів 1, II р. (Lwów, Korniaktów 1, II р. Pologne).

Заклик до українських мистців на еміграції.

Масться на меті видавати в Парижі неперіодичний журнал, присвячений українському мистецтву на еміграції, що мусів би містити в собі матеріяли, що торкаються життя нашого мистецтва на чужині за останніх 15 років.

Бажано було б, щоб цей почин зустрів у нашого артистичного суспільства як найкращу зустріч, бо ще десять-п'ятнадцять років і час може зникнути без сліду спомини про працю наших мистців на еміграції, а може навіть і їх твори, що коштували тяжких зусиль і які варто заховати, як свідство життєздатности, величности й невміручости нашого національного духа.

Тому оцим проситья всіх українських мистців — малярів, різьбярів, архитектів та всіх тих, що цікавляться мистецтвом або працюють в цій галузі, — як всіх тих що емігрували до 1920 року або вийшли закордон з урядом УНР, так і тих, що емігрували пізніше, — подати на мою адресу — W. Perebyniś, 37, rue Boileau, Paris 16-e, France — відомості персональні з коротким життєписом, даними про артистичну діяльність, одну фотографію та чотири світлини з різних своїх творів. Особливо проситья про це всі організовані українські мистецькі групи та бувших голів і секретарів українських студентських громад різних мистецьких закладів.

З надсилкою цих матеріялів проситья не затримуватися, так як перше число журналу проєктується випустити 1 березня 1935 року.

На редакційне співробітництво в проєктуемому журналі ласкаву згоду дав український журналіст п. Бремів.

Всі українські часописи проситья передрукувати цей заклик.

В. Перебийніс.

До всіх осередків УЦК у Польщі.

Фотографії з III делегатського з'їзду української еміграції у Польщі, що відбувся у Варшаві 28. IX — 2. X. 1934, можна набути у п. П. Олександрова в Кіцїні: Piotr Oleksijenko, m. Kszynia, pow. Szubin.

Українська Громада в Шанхаю в Хинах вітає з Різдвяними Святами та Новим Роком усі українські організації, установи та все українське громадянство.

Бажаємо всім здоров'я, успіху в праці й сил для продовження боротьби за наші ідеали.

З нагоди 10-ої річниці існування Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, Генеральна Рада Союзу влаштовує 17 лютого с. р. урочисту академію.

Про місце академії буде оголошено додатково.

У. Т. Г. І.

Український Технично-Господарський Інститут Позаочного Навчання в Подєбрадах.

Продовжується впис на: а) 8-ми семестровий Економічно-Кооперативний відділ; б) 3-х семестровий курс Українознавства; в) 4-х семестрові курси чужих мов: англійської, німецької та французької; г) 2-х семестрові фахові курси бухгалтерські; ґ) короткотермінові фахові курси: 1) оброблення шкіри, 2) радіотехники, 3) практичної фотографії, 4) миловарства, 5) пасічництва, 6) сільсько-господарського рахівництва, 7) технічного перероблення садовини та городини.

Перспекти та додаткові інформації висилаються безплатно. Звертається на адресу: *Ukrainisky Technicko-Hospodarsky Institut. P o d é - b r a d y . T c h e c o s l o v a q u i e .*

Батьки !

Щомісячний журнал *Юні Друзі*, призначений для старшої української дітвори, є найбільше виховним, найбільш ілюстрованим і напововину дешевшим од інших.

Тому кожний з вас, хто має сина або доньку від 8 до 13 років, і хто дбає за дійсне національне виховання своїх дітей, мусить їм передплатити журнал

Юні Друзі.

Річна передплата тільки пів американського долара

Діти !

Скажіть своїм батькам, що єдиний часопис для вас це

Юні Друзі !

Прошайте батьків, щоб передплатили його для вас на 1935 рік.
Виходить журнал 15-го кожного місяця.

Кожна українська дитина хай читає свій журнал — *Юні Друзі!*

Адреса Редакції: *Lwów, Korniaktów 1, II p. Pologne.* Рахунок П К О — Львів, No 504158 з донискою «Юні».

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 30-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Лл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet.